**Lausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle**

**27.4.2017**

**Valtioneuvoston selonteko ruokapolitiikasta Ruoka2030 Suomi-ruokaa meille ja maailmalle (VNS 2/2017 vp)**

Täydennyksenä asiantuntevasti ja kattavasti laadittuun selontekoon painotamme seuraavia asioita:

**1. Yleisiä kommentteja ja ehdotuksia**

Ruokapoliittisen selonteon valmistelu kytki mukaan runsaasti alan toimijoita. Siten lopputulos kattaa laajasti suomalaisen ruokajärjestelmän eri osa-alueita. Laajuuden takia myös toimenpidesuosituksia on paljon, mikä tekee priorisoinnin ja aikatauluttamisen tärkeäksi. Kaikkia toimenpiteitä ei voida lähteä toteuttamaan samanaikaisesti. Lisäksi selonteossa toimenpidesuosituksia ei ole kohdennettu minkään tahon vastuulle.

- Ehdotus 1. Selonteossa tai sen toimenpidesuunnitelmassa jaetaan vastuut eri toimenpiteistä ja määritellään keinot, joilla toteutukseen saadaan mukaan niin julkinen kuin yksityinen sektori ja kansalaisyhteiskunta.

Selonteossa ei oteta kantaa siihen, miten ruokapolitiikkaa Suomessa tulisi hoitaa, mm. kenelle kuuluu kokonaisvastuu? Millaiset yhteistyö- ja koordinointijärjestelyt eri tasoilla johtaisivat alaa eteenpäin vieviin tekoihin ja takaisivat johdonmukaisuuden eri hallinnonalojen päätösten kesken? Selonteko olisi hyötynyt myös ruokajärjestelmän toimijoiden välisten suhteiden analyysistä, joka auttaisi ruokapolitiikan toimeenpanojärjestelmän muotoilussa.

- Ehdotus 2. Selontekoon tai sen toimeenpanosuunnitelmaan sisällytetään kuvaus ruokapolitiikan hoitamisesta ja koordinoinnista Suomessa, mukaan lukien eri toimijoiden yhteistyön järjestäminen ja vastuiden määrittely.

**2. Huomioita ja ehdotuksia lukuun 7: ruokaturva ja huoltovarmuus.**

Maailmassa tuotetaan tällä hetkellä tarpeeksi ruokaa kaikille, mutta mm. köyhyyden, maataloustuotteiden energiakäytön ja ruokahävikin takia noin 11 % maailman väestöstä (lähes 800 miljoonaa ihmistä, joista 60 % on naisia ja tyttöjä) on kroonisesti aliravittuja. Lisäksi luonnononnettomuuksien ja konfliktien takia noin 100 miljoonaa ihmistä on akuutin nälänhädän partaalla. Maailmanlaajuisten kestävän kehityksen tavoitteiden mukaan nälkä tulisi hävittää vuoteen 2030 mennessä. YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO kuitenkin arvioi, että v. 2030 olisi vielä 650 miljoonaa ihmistä ilman riittävää ruokaa, jollei nälän hävittämiseen investoida merkittävästi nykyistä enemmän. FAO:n mukaan ruuan tuotannon lisäystarve vuoteen 2050 mennessä on ainakin 50 prosenttia verrattuna vuoden 2013 tuotantoon, mikä johtuu väestönkasvusta ja kulutustottumusten muutoksesta.

Suomen ruokajärjestelmä on tiiviissä yhteydessä maailman tapahtumiin, koska se perustuu mittavaan tuotantopanosten, koneiden, laitteiden ja polttoaineiden tuontiin sekä maataloustuotteiden, ruuan raaka-aineiden ja ruuan tuontiin ja vientiin. Tällä hetkellä oma ruuantuotantomme ja tuonti varmistavat,

Eerikinkatu 28, 5. krs
00180 Helsinki
toimisto@e2.fi
www.e2.fi

että markkinoillamme on kaikille Suomessa asuville riittävästi ruokaa. Ruokaturvaan liittyvät ongelmat kohdentuvatkin meillä yksilötasolle, kuten ostovoiman puutteeseen ja ruuan ravitsemuksellisen sisällön heikkouksiin tai liian runsaaseen energian saantiin ruuasta. Ruokaturvan jatkuvuus voi tulevaisuudessa muodostua ongelmaksi tarvikkeiden ja polttoaineiden tuontiriippuvuuden takia. Samoin digitalisoituminen ja automatisoituminen altistavat ruokajärjestelmäämme kyberturvallisuusuhkille.

- Ehdotus 3. Suomen ruokajärjestelmää kehitettäessä otetaan huomioon myös ne ruokaturvan ulottuvuudet, jotka koskevat ihmisten mahdollisuutta hankkia ruokaa itselleen ja perheelleen (köyhyys, eriarvoisuus), ruuan ravitsemuksellista laatua ja pitkän aikavälin kehityssuuntia.

Maailman luonnonvarojen hupenemisen (vesi, viljelymaa, luonnon ja geneettinen monimuotoisuus) ja ilmastonmuutoksen takia myös mahdollisuudet tuottaa ruokaa maailman eri alueilla poikkeavat tulevaisuudessa selvästi tämän päivän mahdollisuuksista. World Resources Instituten arvioiden mukaan vuoteen 2050 mennessä Afrikassa, latinalaisessa Amerikassa ja suuressa osassa Aasiaa kasvien sadot jopa puoliintuvat, jos maapallon keskilämpötila nousee 3 astetta. Suunta on aleneva myös USA:ssa ja Australiassa. Samaan aikaan Keski- ja Pohjois-Euroopassa, Kanadassa ja suuressa osassa Venäjää kasvien satotaso nousee selvästi.

Muuttoliike voi kiihtyä, jos tuotantomahdollisuudet heikkenevät alueilla, joilla maatalous on tärkeä elinkeino, mutta joiden ruokaturvassa on jo nyt ongelmia ja väestö kasvaa voimakkaasti. On arvioitu, että vuoden 2008 jälkeen maailmassa joka vuosi 26 miljoonaa ihmistä on joutunut pois kotoaan luonnononnettomuuksien, kuten kuivuuden tai tulvien seurauksena. Suurin osa heistä on muuttanut maan sisällä, osa hakenut turvaa naapurimaista ja osa pyrkinyt Eurooppaan. Kansainvälisen siirtolaisorganisaation mukaan vuonna 2016 Välimeren ylitti noin 360 000 turvapaikan hakijaa.

- Ehdotus 4. Suomen omaa ruokajärjestelmää pohdittaessa otetaan huomioon globaalit kehityssuunnat ja yleinen turvallisuus, mukaan lukien ilmastonmuutos ja muuttoliike, ja yritetään mahdollisuuksien mukaan myös vaikuttaa niihin. Pitkän aikavälin ennakointi on tarpeen, jotta lyhyen aikavälin tarpeiden takia ei tehdä pitkän aikavälin virheitä.

Ilmastonmuutos on tärkein tulevaisuuden ruuantuotantoa muovaava tekijä. Suomelle EU:n taakanjaossa ehdotettu 39 prosentin päästöjen vähennystavoite päästökaupan ulkopuolisilla sektoreilla koskettaa myös meidän maatalouttamme ja koko ruokajärjestelmää.

- Ehdotus 5. Suunnataan voimakasta tutkimuspanostusta eri tuotantojärjestelmiin liittyviin hiilipäästöihin ja päästöjen mittaamiseen ja todentamiseen (esimerkiksi nurmen ja laitumen merkitys hiilen sitojina; turvemaiden kestävämmät viljelykäytännöt). Samaan aikaan valmistaudutaan muuttuviin tuotanto-olosuhteisiin lisäämällä ruokajärjestelmämme muutoksensieto- ja sopeutumiskykyä. Yksi ratkaisumalli on ilmastoviisas maatalous (climate-smart agriculture), joka pyrkii samanaikaisesti lisäämään tuottavuutta, sopeutumaan muuttuvaan ilmastoon ja vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä.

Kotimaassa tuotetun ruuan vahvuus on hyvä jäljitettävyys, mikä antaa mahdollisuuden vaikuttaa kotimaan tuotantoon, toisin kuin ulkomailla tapahtuvaan tuotantoon. Ruuan ja sen raaka-aineiden tuonti Suomeen veden riittävyyden kannalta kriittisiltä alueilta vaatii vastuullisuuspohdintaa. Lisäksi

Eerikinkatu 28, 5. krs
00180 Helsinki
toimisto@e2.fi
www.e2.fi

tuontiruuan osalta hiilijalanjälki jää tuottajamaan vastuulle, kun Suomessa tuotetun ruuan jalanjäljestä ja sen pienentämisestä vastaamme itse. Suomen suhteellinen etu on runsaat vesivarat, jotka mahdollistavat vesi-intensiivisten tuotteiden tuotannon kotimarkkinoille ja vientiin.

- Ehdotus 6. Suomen ruokajärjestelmän suhteellista etua arvioitaessa otetaan huomioon myös runsaat luonnonvaramme ja niiden kestävä käyttö sekä tuotannon jäljitettävyys ja vastuullisuus pelkän hintakilpailukyvyn asemesta.

Lisätietoja antaa

Kaisa Karttunen
Tutkija, MMT
e2
puh. 040-7018129
sähköposti: kaisa.karttunen@e2.fi